СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 108. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 15-го травня 1942. No. 108. Jersey City, N. J., Friday, May 15, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

БУДУЄМО КОЖНОГО ДНЯ ДВА КОРАБЛІ, А В ҐРУДНІ БУДУВАТИМЕМО ВЖЕ ТРИ

ВАШИНҐТОН. — З усіх сторін доносять до вашинґтонського ряд радісні вістки, що воєнна продукція у повному ході. Зокрема приспішується розбудова торговельної фльоти, бо треба багато кораблів для постачання воєнного матеріялу на ріжні фронти, зокрема до СССР. Та Морська Комісія стверджує, що тепер спускаємо на воду кожного дня по два нові торговельні кораблі, а в ґрудні дійдемо до того, що будемо будувати кожного дня по три кораблі.

Акція німецьких субмарин зросла.

Ось та справа дуже важна ще й з того боку, що німці оперують тепер близько американських берегів. Для цього мають вони, правдоподібно, спеціяльні субмарини, що можуть оставати на морі яких два місяці та переплисти до 15,000 миль. Мабуть такі субмарини вже бушують в Мексиканськім заливі. Виходить, що німці залишили погоню за кораблями в арктичній полосі, чи на водах близько Англії, бо ці шляхи є тепер сильно хоронені. Тому кинулись припинювати воєнні достави при самих берегах Америки. Від 14. січня вони мали знищити таким чином 180 тягарових кораблів, як це обчисляють не-урядові чинники. Саме тому приспішується теж і розбудову кораблів, як теж скріпляється прибережну охорону.

ПРОТИ БЕЗКОНТРОЛЬНИХ БАЛАКАНИН.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дав членам Пацифічної Воєнної Ради „добру лекцію" з приводу того, що дехто забагато й безконтрольно балакає про речі, що можуть бути добрим інформативним матеріялом для ворогів. Та виглядало властиво так, що президент не назвав ніякої особи, а говорив загально, маючи на увазі ріжних людей, що знають дещо з військових тайн, як теж і пресу, що передає ріжні новини.

КВЕЗОН ВІДВІДАВ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт з ввічливістю і неформальністю, що є так характеристичними для його особи, повитав в Білому Домі Мануеля Квезона, президента Филипин на вигнанню, як і його всю найближчу родину. На стацію вийшли повитати Квезона високі урядовці, а зокрема ті, що займали вищі пости в Филипинах на протязі 20 років. Квезон сформує тут уряд Филипин, а також дістане місце в Пацифічній Воєнній Раді як представник Филипин. Він уже зголосив бажання Филипин мати таке заступництво.

ТЯЖКО ПОКАРАЮТЬ ЗА ҐАЗОЛІНОВІ НАДУЖИТТЯ.

НЮ ЙОРК. — Федеральні власти пригадують, що каратимуть вязничною карою до 10 років, або грішми до $10,000 за фальшиві зізнання при зголошеннях за ґазоліною, заведених з приводу пайковання ґазоліни. Виявилось, що є величезне число таких, що подали фальшиві зізнання. Та тепер можна їх ще цофнути і подати правду, та тим оминути урядового слідства і евентуальної кари.

КОНҐРЕС В СПРАВІ ПЛАТЕНЬ ДЛЯ ВОЯКІВ.

ВАШИНҐТОН. — В палаті послів було 331 голосів проти 28 за те, щоб підвищити плятню воякам місячно до $50 і $54. В сенаті є за $42 і $48.

ЩЕ ОДНО ТОРПЕДОВАННЯ НА РІЦІ СВ. ЛАВРЕНТІЯ.

ОТТАВА. — Оголошують урядово, що в тому самому часі, коли німецька субмарина затопила на ріці св. Лаврентія тягаровий корабель, сторпедовано на тій самій ріці ще один корабель. Дальших вістей про того роду випадки більше не оголошуватимуть, щоб тим чином не помагати ворогови.

ПОБІЛЬШАТЬ ВЕСТ ПОЙНТ.

ВАШИНҐТОН. — Число кадетів в Вест Пойнт буде побільшене на 27%. Ось таким чином отся найвища військова інституція матиме повне число, згідно з воєнними потребами. Тепер є там 1,960 кадетів. Це теж значить, що члени конґресу матимуть тепер нагоду знову предкладати нових кандидатів, кожний по одному з своїх стейтів чи повітів.

ЗАЖДАТИ, АЖ УСЕ ПОКІНЧИТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН. — Кореспонденти питали д-ра Сунга, представника демократичного Китаю, що він думає про події на Пацифіку, де властиво вже нема фронту. Сунґ заявив, що фронтів не буде доперва тоді, аж війна закінчиться. А те, що діється тепер тут і там, не є рішальним. Тим він хотів сказати, що ті всі японські перемоги і ліквідації ріжних фронтів в Азії не мають наразі ніякого рішального значіння. Їх долю можуть цілком добре вирішити інші фронти.

Fill but this form and mail to WAR SAVINGS STAFF, U. S. TREASURY DEPT., WASHINGTON, D. C.

"I AM AN AMERICAN DAY"

May 17, 1942

Five Million War Savings Bond Drive

"In appreciation of the most precious civic gift on earth today, that of American Citizenship, which carries with it privileges that are the envy of uncounted millions, I wish to take part in the Five Million War Savings Bond Drive of "I Am An American Day."

Herewith is my order to buy U. S. War Savings Bonds:

SERIES E

No.	Cost		Maturity Value
______	$18.75	will increase in 10 years to ______	$25.00
______	37.50	will increase in 10 years to ______	50.00
______	75.00	will increase in 10 years to ______	100.00
______	375.00	will increase in 10 years to ______	500.00
______	750.00	will increase in 10 years to ______	1,000.00

In addition, I pledge that:

I will invest the sum of $ ______ in U. S. War Savings Bonds (or Stamps) regularly each ☐ week ☐ month ☐ ______

★ ★ ★

I will faithfully fulfill this pledge for the duration of the war or so long as I am financially able to do so.

(PLEASE PRINT) ______
(Given name) (Middle name) (Last name)

______
(Street and number) (City) (State)

______
(Signature)

______
(Date)

„Я Є АМЕРИКАНЕЦЬ"

ДНЯ 17. ТРАВНЯ 1942.

ПЯТЬМІЛІОНОВА КАМПАНІЯ ЗА ВОЄННИМИ БОНДАМИ

„Визнаючи американське громадянство тепер за найцінніший дар в світі, що надає привилеї, що їм заздрять несчислені міліони, хочу взяти участь в Пятьміліоновій Кампанії за Воєнними Бондами з нагоди дня „Я є Американець".

Тому замовляю ось такі Воєнні Бонди Ощадности З. Д.:

СЕРІЇ Е

Скількість	Ціна		Повна вартість
______	$ 18.75	збільшиться за 10 років до ______	$ 25.00
______	37.50	збільшиться за 10 років до ______	50.00
______	75.00	збільшиться за 10 років до ______	100.00
______	375.00	збільшиться за 10 років до ______	500.00
______	750.00	збільшиться за 10 років до ______	1,000.00

Долатково прирікаю, що:

Буду вкладати суму в $______ у Воєнні Бонди Ощадности З. Д. (або марки) правильно кожного [ ] тижня [ ] місяця [ ]

Вірно дотримаю цю обіцянку на час війни, або так довго, поки мої фінанси дозволять це робити.

(ПИШІТЬ ДРУКОМ) ______
(перше імя) (середне імя) (призвище)

______
(вулиця і нумер) (місто) (стейт)

______
(підпис)

______
(дата)

Виповніть вище наведений формуляр і відішліть його до:

WAR SAVINGS STAFF
U. S. TREASURY DEPARTMENT
WASHINGTON, D. C.

ВІДСТУП СОВЄТСЬКИХ ВІЙСЬК НА КЕРЧІ

БЕРН. — Під першим напором німецьких військ совєтські лінії подались взад. Це стверджують совєтські звідомлення. Але вони рішуче заперечують німецькі звідомлення, які говорять, що совєтська армія на Керчівськім півострові цілковито розбита і що 40,000 совєтського війська попало в полон. Совєтські звідомлення також заперечують, начеб та німецька офензива на малім Керчівськім півострові означала широку німецьку офензиву, як це німці стараються представити. Навпаки, на інших фронтах, зокрема на фронті біля Харкова, німці не то, що не поробили ніяких поступів, але їхні лінії знаходяться під тяжкими ударами совєтських військ.

МОЖЛИВОСТИ ҐАЗОВОЇ ВІЙНИ.

ЛОНДОН. — В лондонських колах говорять, що Анґлія краще підготована до ґазової війни, ніж Німеччина. Всі анґлійці дістали від уряду доброї якости ґазові маски. Німецька влада не роздала широкому населенні ґазових масок, хоч вона має на складі більшу їх скількість. Німці розчисляють на свої протиповітряні сховки, які є хоронені проти ґазів. Але слаба сторона тих сховків полягає в тім, що ґази можуть захопити людей, ще заки ті дістануться до сховків. Опісля люди не зможуть вилізти з них, доки ціла околиця не буде очищена з ґазів. Тому англійські кола ґоворять, хай німці зачинають ґазову боротьку, а побачать, який буде для них вислід.

НІМЦІ ПРО ҐАЗИ.

СТОКҐОЛЬМ. — Німецькі кола поважно застановляються над справою ґазової війни. Вони ніби погрожують Анґлії, що мають такі страшні ґази, про які Анґлії і не снилось, проте пересторога Чорчиля змусила їх добре над тим застановитись. Німецькі кола говорять, що на Керчівськім півострові вони не уживають ніяких трійливих ґазів. Вони лише випробовували новий рід гарматніх стрілен. Ті стрільна діють оглушуючо на широку віддаль і водночас викидають з себе певну частину ґазів. Це не є ґазова війна, запевняють німці.

ВІШІ ЗАСТАНОВЛЯЄТЬСЯ НАД МАРТИНІКОМ.

ВІШІ. — Французький уряд дав відповідь американському урядови в справі Мартиніку. Ця відповідь, про яку точно не подано до ґазет, має бути відмовною. Франція годиться на певні уступки, як ось розброєння деяких боєвих кораблів на Мартиніку, але не годиться на віддачу ніяких кораблів, Французький уряд говорить, що до цього недозволяє Франції пакт замирення з Німеччиною.

ПАПА РИМСЬКИЙ ПРО МИР.

БЕРН. — Папа Римський з нагоди 25-літньої річниці свойого епископства виголосив через радіо промову, в якій закликав світових державних мужів, із годи і замирились. Проте Папа висказував сумнів, сумлінням в серці, щоб скористали з найближчої нагоди до такого замирення вже в короткім часі прийде. Бо одна воююча сторона, говорив Папа, базує свою національну безпеку на воєнних здобутках, які вона вже осягнула. А друга сторона базує свою безпеку на осяґах, які наступлять в будуччині.

НАДІЯ НА АМЕРИКУ КРІПИТЬ ЕВРОПУ.

БЕРН. — Швайцарська впливова ґазета, „Ґазет де Люзан", помістила передову статтю, в якій говорить, що европейські народи мають чимраз сильнішу надію на силу Америки. Щоб не сталось, Америка вийде з цеї війни в повнім посіданні своїх сил, говорить згадана ґазета, та додає, що це погляд всіх поневолених німцями народів. Коли закінчиться війна, говорить вона ,то Америка не лише матиме великі політичні впливи в Европі, але також гуманітарні. Це вона зможе прокормити в перших повоєнних роках знужденілу Европу і врятувати її від голодової загибелі.

ГЕРОЙСТВО КАНАДІЙСЬКОГО ПАРАШУТИСТА.

ВІШІ. — На окупованій німцями французькій території злетів парашутом британський парашутист, канадійського походження. Він мав при собі чимало вибухових матеріялів, як теж знамениту скорострільну зброю. Його відразу обскочив відділ німецьких вояків. Але цей парашутист не здавався, а почав відстрілюватись. Вивязалась боротьба, яка тривала пару годин. В часі цеї боротьби канадієць застрілив кількох німецьких вояків. А коли вистріляв всі свої набої, останнім відобрав собі сам життя.

Французькі власти говорять, що цей парашутист мав видно за завдання навязати контакт з французькими терористами і доставити їм вибухових матеріялів. Інакше годі собі пояснити посідання великої скількости вибухових матеріялів в його руках.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Thereе months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Приходить Війна Ґазом?

Підчас своєї радіової промови в останню неділю британійський премієр Чорчил згадав справу, що багатьом у світі стала певно може найважнішим питанням теперішньої війни.

Сказав він, що совєтський уряд переконаний, що німці в своїй розпуці над невдачністю своїх нападів готові вжити проти армій й народу Росії отруйних ґазів. Підчеркнувши вживання такого орудя як вершок воєнного страхіття, Чорчил загрозив Гітлерові, що як він важиться вжити ґазів проти Англії, або проти котрогонебудь з її союзників, Англія не повагається вжити такого самого орудя проти Німеччини. Цими словами Чорчил, немовби сидячи на збірнику ґазу, з рукою на курку збірника, дав Гітлерові до зрозуміння, що загальне вживання отруйних ґазів залежить тепер лише від нього, від Гітлера.

У відповідь на цей визов нацистичний уряд пригадав обіцянку Гітлера ще з вересня 1939. року, що, мовляв, він рішучо противиться уживанні ґазу в теперішній війні. Здавалося би, що справа вже полаґоджена до кінця війни, одначе Гітлер не з тих людей, що мають славу правдомовности. Занадто багато разів він уже пробрехався, щоби можна певно вірити в його обіцянку. Як звичайно, так і в цьому випадку, можна з певністю сказати лише одно: що він буде держатися своєї обіцянки, як довго йому вигідно її придержуватися, та що він без найменшого вагання зломить своє слово, як йому буде вигідніше його зломати, ніж його додержати.

Отже справа зводиться тепер знову до вгадування, коли Гітлерові вигідно ґазів не вживати, а коли йому буде вигідно їх уживати? За всякою правдоподібністю в теперішній ситуації, коли він збирається до офензиви, коли йому прийдеться йти по терені, який він мав би обстрілювати ґазом з гармат чи прискувати ґазом з літаків, Гітлерові не є вигідно вживати отруйних ґазів. Для ґазової атаки нема тепер ні ситуації ні потреби.

Та, звісно, ситуація може змінитися. Замісць в офензиві, Гітлер може найтися в дефензиві. Замісць у наступі, у відступі. Важко нині вгадати, яких засобів буде хапатися Гітлер, щоби оборонити для Німеччини окупованi ним досі краї. Ще важче вгадати, чи не візьметься він за ґази, коли він нарешті втратить ці краї, коли поразка справді загляне йому ввічі. Загально звісним є, що приперті до муру люди не вагаються вживати засобів боротьби, яких уживання інакше вони уважають понижче своєї чести.

Таке розуміння заставляє видимо людей дивитися з недовірям на Гітлерову пригадку на Гітлерову обіцянку не вживати ґазів у цій війні. Він видно тепер боїться самий цього ґазу. Коли він не буде мати нічого до страчення, тоді може бути інакше.

ДЕНЬ: „Я Є АМЕРИКАНЕЦЬ"

Неділя, 17. травня, є днем „Я є Американець".

Цей день відноситься до нас усіх, все одно, чи ми старі, чи нові громадяни. Не можна словами висказати всіх наших почувань до Америки. Речі, перед якими почуваємо гордість або схиляємо наші голови, є надто глибокі для слів. Коли професор Алберт Айнстейн, світової слави вчений, діставав минулого року американське громадянство, він виявив своє почування словами: „В Америці є можливости для найбільш цінної речі в житті, а саме для розвитку особи і її творчих сил. Тут", казав він, „люди ніколи не находилися під понижуючим примусом безумовного послуху. Тут людська гідність розвинулась до такого ступня, що це булоб неможливо для людей витримати під такою системою, в якій людина є тільки невільником держави і не має ніякого голосу в справах свого уряду, ані не може рішати про спосіб свого власного життя". Інший еміґрант висловив те саме іншим способом, описуючи так свої почування після одержання перших папірів: „В Америці змагання людини є частиною самої суті життя. Воля це самозрозуміла дійсність, як повітря, що ним дихаємо. Це слово, що в інших країнах є пустим звуком, має тут глибокий зміст, не чуттєвий зміст, а зміст спокійної певности, з якою людина говорить про одну речі, що є в її посіданні". Кожний з нас може висловити своїм власним способом розуміння того, що значить Америка. Ця Америка, що не стала державою через освячену традицію, але є спілкою людей, різних народів, які прибули сюди не тому, що ця країна була нова, велика й багата, але тому, бо довкола земної кулі облетіло слово, що тут всі люди мають однакову змогу стати чимось ліпшим, ніж вони були, стати вільними людьми Нового Світу.

Як закликав президент, ми повинні святкувати цей день обходами, що пригадалиб старим громадянам і повчили нових про нашу відповідальність і наше поле праці як вільних людей. Ми повинні пригадати собі самим, що демократія і воля залежить від кожного з нас. І можемо зробити ще щось інше: „День — Я Американець" дає всім американцям нагоду ясно й наглядно висловити наше зрозуміння того, чим є для нас Америка. А яким іншим способом ліпше можемо висказати вдячність, яку відчуваємо, ніж купуючи Американські Воєнні Бонди Ощадности?

Ці бонди продаються, щоб забезпечити волю, що її тепер маємо. Кожний цент, вкладений в бонди, піддержить наших синів, бо боронять Америку на воєнних фронтах по цілому світі. Кожний бонд, нами куплений, це підтвердження нашої віри в той спосіб життя, що ми називаємо нашим.

Весь цей спосіб життя є тепер під загрозою. Наша Америка не жадає від нас зречення наших ощадностей, нашої власности, наших життєвих потреб. Від нас вимагається тільки, щоб ми вкладали кожного тижня, кожного місяця, частину нашого доходу у Воєнні Бонди. Купуючи Воєнні Бонди, ми збільшуємо на ділі вартість тих долярів, що ми сьогодня заробляємо. Всіх закликається зберігати тим шляхом 10 відсотків доходу.

Виріжте формуляр, що поданий на першій стороні, виповніть його і вишліть до Вашінґтону. Зробивши так, засвідчите з свого боку, що високо оцінюєте те, що значить бути громадянином цих вільних Злучених Держав. Не вкладайте грошей з вашим замовленням. Посилайте або моні-ордер або чек, виписаний на Скарбника Злучених Держав, але не підписаний для виплати.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ДВА ВИПАДКИ ГЕРОЙСТВА

Президент Рузвелт оповів американському народові 28. квітня, через радіо про два випадки геройства. „Ці випадки", казав президент, „не є виїмковими. Вони є типічними випадками особистого геройства й досвіду".

Лт. Командир Коридон М. Весел.

Іде про одного 60-літнього місіонаря, добре знаного з своєї праці в Хіні, лікаря Коридона Весела. З вибухом війни на Тихому океані цей чоловік, якого президент описав як „звичайного, скромного, на відпочинку", вступив до американських збройних частин і був призначений лютенантом командиром у фльоті. Президент оповідав: Д-р Весел був призначений в Яві доглядати за раненими старшинами й вояками з кружляків Гюстон і Мерблгед, які провадили тяжкі бої на морях коло Яви.

„Коли японці наступали через острів, було рішено вивезти скільки можна ранених до Австралії. Але яких 12 вояків були так тяжко ранені, що їх не можна було перевозити. Д-р Весел залишився з ними, знаючи, що його могли захопити вороги. Він взявся за розпучливу спробу вивезти ранених з Яви. Запитав кожного з них, чи хотять ризикувати. Кожний погодився.

„Насамперед він мав доставити їх до берега моря — 50 миль. Для того мав нашвидко поробити ноші для небезпечної подорожі. Люди надзвичайно терпіли, але д-р Весел тримав їх при життю своїм досвідом та підбадьорував своєю власною відвагою.

„Як подає офіційне донесення, д-р Весел був „майже подібний до Христового пастиря, що дбає за свою отару".

„На березі моря він поклав ранених на малий голяндський пароплав. Вони були бомбардовані й обстрілювані з кулеметів японських літаків. Д-р Весел фактично перебрав команду пароплавом та великою зручністю уникав розгромлення, ховаючись у малих заливах та проливах.

„Пару днів пізніше д-р Весел і його мала ґрупа ранених вояків доплили щасливо до Австралії.

„Д-р Весел дістав Морський Хрест як заслугу".

Пільот і залога Літаючої Фортеці.

Другий приклад, вибраний президентом, щоби показати, що роблять американські борці, торкається американських летунів, які є щодня в першій лінії на всіх американських боєвих фронтах. „Це є історія одної з наших військових літаючих фортець, що оперують на Тихому океані", казав президент. „Пільот цього літака є скромний молодий мужчина, горді й з своєї залоги за один з найтяжчих боїв, який коли мав бомбовик.

„Бомбовик знявся зі своєї бази, як частина пяти літаків для атаки на японські транспорти, які висаджували військо на Филипинах. Коли вони були приблизно на половині дороги, один мотор того літака перестав працювати. Молодий пільот втратив звязок з іншими бомбовиками. Але залога направила мотор і літак продовжував свій шлях одинцем.

„Коли він прилетів до місця призначення, чотири інші літаючі фортеці вже відлетіли, скинувши свої бомби, роздрочивши японські „Зіро" літаки. Вісімнадцять з них заатакували нашу літаючу фортецю. Не зважаючи на цю масову атаку, наш літак продовжував своє завдання й скинув всі свої бомби на шість японських транспортів, які стояли вздовж доків.

„Як він повертався в напрямку до дому, завзятий бій поміж бомбовиком та вісімнадцятю японськими літаками — переслідування продовжувався яких 75 миль. Чотири літаки атакували одночасово з кожного боку і були збиті боковими гарматами. Підчас цього бою радіо-оператор був забитий, права рука інжиніра прострілена та один гарматчик скалічений. Залишився тільки один гарматчик на гармати по обох боках. Хоч ранений в одну руку, цей гарматчик поперемінно стріляв з бокових гармат, збивши ще три японські „Зіро" літаки. Підчас цього один мотор бомбовика збито, один газовий тенк пробито, радіо замовкло, запаси кисню цілком знищено. З одинадцяти контрольних каблів залишилось тільки чотири. Задне колесо для спуску на землю злетіло, два передні були пробиті й стали плескаті.

„Бій продовжувався, поки японські літаки не вистріляли всю свою амуніцію й повернулись назад. Без двох моторів, американський бомбовик повернувся до своєї бази затемна. Завдання було виконане. Імя того пільота капітан Гевіт Т. Велес з Армії С. Д. Він походить з Менард, Тексас, що має 2,375 населення. Я надіюся, що він це чує".

„Другого дня ґазети подали новину, що капітан Гевіт Т. Велес дійсно слухав цього з Каліфорнії.

Визнаються на „Співпраці" Краще Інших!

Американська пресова аґенція передає за німецьким радіовим донесенням, що вже видруковано в Німеччині нові шкільні підручники для цікіл в Україні, та що ті книжки є виготовлені з точки „німецько - української співпраці". Замітне те, що в тому самому числі часопису „Ню Йорк Таймс", що передає цю новинку, є поміщене в магазинній секції стаття, в якій згадується про те, що тепер діється на тих українських землях, що є під Гітлером. С. Л. Золцберґер, що щойно вернув з Совєтів, пишучи про те, чи Гітлер може перемогти Росію, каже, що націстівській владі не вдалося зискати українського населення, що воно ставиться вороже до німецької окупації, та що не пішло їм навіть з проголошенням „української окремої держави", бо, як виходить, нема ні світських, ні церковних впливових українських людей, що хотілиб з ними в тому напрямі „співпрацювати".

Очевидно, що ми не знаємо, що діється на українських землях. Але, думаємо, що знаємо відчування українського народу. Тому годі нам припустити, щоб він погодився на якусь окупацію України, чи він пішов з окупантами на угоду. Він може, щонайвижче, пристосовуватись до гіркої дійсности і поводиться так, як поводяться у таких обставинах інші народи, що є обезброєні й хвилево безсилі. Тому можна припускати, що якіб там книжки Берлін не видав, то він ними не захопить ніякої української молоді, що є пересякнута революційними і визвольними кличами, а для якої ті книжки призначені.

На того роду книжках і політиці український нарід аж надто добре визнається! Він бував розумів дуже добре австрійські, польські російські, румунські чи мадярські підручники, зрозумів і нацистівські. Столітями він бачив у таких книжках чужі коронованi голови, чужі гимни і неправду. І саме це заставляло його шукати своєї власної науки, а тій, що йому подавали, не довіряти. „Співпраця" не дописувала в школі так само, як не дописувала в політиці. Не змінить того цілком певно навіть і та обставина, якщоб з Берліна розсилали, можливо, й такі книжки, де крім гимну „Німеччина, Німеччина, понад усе" дозволилиб видрукувати десь у кутку ще й український гимн „Ще не вмерла Україна". Навіть аж таку „зміну" припускаємо! Та навіть і вона не матиме ніякого значіння. Думати інакше, значить, на нашу думку, цілковито не розуміти самої істоти українського визвольного руху, що є засадничо проти всякої „уґодовости" і „співпраці" з окупантами, чи тими, що задумують окупувати. А німці виявили себе як одними, так і другими. Ось тим вони і запечатали свою судьбу в Україні. Ніякі книжки тут нічого не вдіють. Ні ніякі кроки політичної натури, бо й в Україні німцям не вірять. Значить, якби німці, притиснені бідою, хотіли давати з Берліна не то шкільні підручники, але й дещо більше, то це їм уже не поможе. Вони в Україні програли ще скорше ніж деінде в світі.

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

2)

— А мені казали, що ти пішла на прощу з матірю, — тим я й не навідавсь до вас, як приїхав, — промовив Запорожець, беручи дівчину за руку. — А-ну-бо йди до гурту, — і він потяг її за руку.

Софійка все ще соромилась і не йшла.

— Овва! — знов увязалась язиката Вивдя: — тягли ведмедя до меду — та урвали вуха; тягли ведмедя від меду — урвали хвіст...

Тут хлопці ще густіше обступили Запорожця.

— Годі тобі, Иване коло дівчини панькатись, — вона не втече, як вода з решета, та й на ту язикату сороку плюнь, бо вона ні в сих, ні в тих, — говорив Яким, по призвищу Вовчанський, колишній приятель Івана Удовиченка, тягнучи Запорожця за рукав під стару гиллясту тополю. — Краще розкажи, що там у вас на Запорожі і хто той батько Богдан — чи кошовий, чи що... Звідкиля ти тепер? — з Великого Лугу?

Запорожець сів під тополею, витяг із кишені капшук з тютюном, люльку, гаман з кресалом, викресав огню і запалив люльку. Округи його посідали хлопці, а поруч з ними і дівчата.

II.

З якого кінця почти, панове громадо, і ви, дівчаточка, я й сам не знаю, — сказав Запорожець не дивлячись на ні на кого. — Одно скажу: урвалась тепер ляхам нитка, так урвалась, що й вузликом вже їм не звязати тієї нитки. А почалось воно ізза жінки. Жив собі там, у тогобочній Україні, у Суботові, чи що значний козак, Богдан Хмель, а по лядськи — Хмельницький, а в його була жінка. Ота жінка і впала, кажуть, в око якомусь то панку ляшку. Так він її чи то вкрав, як злодій, чи то насилу відбив у Хмеля. З того й почалось. За Хмеля заступились козаки, а за того панка — Чаплинський, здається, на прізвище, — за того панка — ляхи, і встала така колотнеча, що діло дійшло аж до короля. А де вже козакови з королем тягатись! — Бідного Хмеля присудили горлом скарати голову відтяти..,

— Господи! — йогож тяжко скривдили, йомуж і голову рубати! — зітхнула якась дівчина.

— Так, так, — озвавсь і Запорожець. — Тільки не допустив Бог до цього. Хоч Хмеля й забкли у тяжкі кайдани і сторожу коло нього поставили, але Бог його визволив з кайданів і він здекими козаками та з сином Тимофієм оце то ще зимою прибіг до нашого коша, на Микитин Ріг. Що він порозсказував нам про тогобічну Україну, як там знущуються над нашим братом ляхи, — так аж волос на голові встає!... От тоді й положили наші батьки-отамани зєднатись з Кримом і укупі з татарами накрити ляхів мокрим рядном. Так і зробили. Хмель з деякими та з сином Тимішем потяг до Криму, і ще на весну привів звідти з Тугай-беєм орду. Тоді зараз на раді ми обрали Хмеля гетьманом і сьогобочної України, вкрили його своїми корогвами та козацькими шапками і незабаром рушили у похід, щоб перестріти ляхів, що в кільканадцяти тисячах під булавами панів Потоцького і Калиновського прямували до нашої Січі, щоб і кодло наше зруйнувати і наше військо вирізати до ноги, та і старого Хмеля до рук прибрати...

— Гай-гай! — гукнув Запорожець та аж шапкою об землю вдарив. — І прибрали ж до рук, тільки не вони нас, а ми вражих ляхів, — ох, прибрали! — до віку не забудуть пани Жовті-Води, як ті „жовті" води стали „червоними" від лядської крови, — не забудуть!

„Улиця" наче уніміла. Чути було тільки тьохкання соловейка в гущині верболозу та височ свист „вівчарика" у степу.

Усі дивилися на Івася Удовиченка і мов не пізнавали його. Чи давнож цей Івась на тій „улиці" був першим „зайдиголовою"! — А тепер він наче з того світу виявився... Чого він там не бачив! якого страховища в очи йому не ставало! — Лядською, бач, панською крівцею „жовті" води у „червоні" він перебролював...

— Мати Божа! Матінко! — і цеж мій Івась! — колотилось у Софійки в грудях і дух їй займало.

— Так це мов в очи мені дивиться той день, — ніби про себе знов почав Удовиченко. — Стоїмо ми табором полі, обгорнувшись возами мов стіною, а ляхи супроти нас — покопали землю мов зинські щеніта і гармати по шанцях поставили, та як сичі і визирають ізза окопів. А ми на них ізза перелиску виглядаємо — око в око... Що то буде?.. А над тлем, у небі, вже чорні круки крячуть і орли сизокрильці квилять-проквилюють: знає хижа птиця, що скоро їй здобич на поталу — панські й козацькі очи з лоба видирати — висмикати та біле тіло, панське й козацьке, по тернах та по байраках жвакувати... Добра здобич...

— Ох! — оо! — не вдержали дівчаточка і як одна тяжким стогоном простогнали.

А соловейко за річкою знай своє — не вгаває, та місяць білолиций ніби з жалем на бідну землю поглядає.

(Дальше буде).

АДМІРАЛ ДЖАН Г. ГУВЕР, комендант оборони Карібського моря, що має відбути конференції з представником французького уряду в Віші в справі острова Мартініки.

ЕПОПЕЯ ГЕРОЇЗМУ „МАРБЛГЕДА"

(Докінчення).

Через цілу ніч з 4. на 5. лютого „Марблгед" плив на полуднє в ескорті двох дістроєрів. Моряки нарешті вспіли опанувати пожар, але на кораблі ще було жевріюче вугілля, і бруд, і олива, і розбиті предмети й трупи завалювали чердаки. І черпаючі відділи мусіли постійно працювати, бо корабель був немовби відкритий для морської води й вона находила до нього скоро.

Перед командою корабля стояло важке завдання: вона мусіла добути корабель з цих небезпечних вод перед наступленням дня; як сонце зійде, корабель мусить бути поза виднокругом тих супів повітря, що ждали лише нагоди покінчити його. Отже він мусів перти вперед, але чим скорше корабель пробував плисти вперед, тим більше води він набирав. Отже він не міг плисти надто скоро, бо інакше потонув би. Він уже й так був сильно погружений у воду своїм передом. І треба було кермувати його машинами. Треба було спокійної голови на капітанському мості й ніжної руки на інструментах, що допускають пару до машин.

Капітан ще й нині каже, що з цілої цеї подорожи найглибше йому в память врізалася ця частина дороги до Джілятджапу, на полуднеому побережу Яви, як корабель їхав зигзаком (кривулькою) серед темноти й дощу. Два дістроєри давали йому значну поміч. Наперед корабель звертався в один бік заливу, пускаючи в скроший хід одну шрубу, а потім навертався в другий бік заливу, пускаючи скорше другу шрубу.

У цей спосіб капітанові й залозі вдалося нарешті довести корабель до першого порту. Черпаючі бригади працювали без перерви через 48 годин, і помпи теж працювали, а Фук Лянг, офіцирський кухар, доглядав ранених, вичищував чердаки, пробирав сміття, вимивав.

З хвилею, як корабель зашпильґувах у Джілятджапі й засунув кінчик свого носа в невеличкий пливаючий док, капітан покінчив 60 годин безперестанної роботи. А більшість залоги працювала без відпочинку принаймні 48 годин. У Джілятджапі залога похоронила своїх убитих товаришів і висадила ранених на беріг. І робота пішла далі. Залога направила корабель у цей спосіб, у який спосіб звичайно направляється такі ушкодження на кораблі, способом, що зветься по англійськи „карінінґ", себто схиляючи корабель на один бік. Док підняв перед корабля вгору, витягнув його з води, а тоді робітники приліпили йому великі грубі сталеві латки на всі його діри (ці латки можна ще нині бачити на його боках). За кожним припливом докові загрожувало перевернення, і тому треба було пливучий док за кожним припливом наповняти водою, що знову звільняло роботу.

„Марблгед" виїхав з Джілятджапу якраз на короткий час перед тим, як до нього надлетіли японські бомбовики. Він поплив до острову Цейльону в товаристві одного припасного корабля.

„Нам дано його для товариства", пояснив капітан, „бо думали, що ми потонемо".

До Цейльону корабель зробив 1,985 морських миль, бо кермувався шрубами. У Цейльоні кораблеві приправили керму й знову виплили ним на море, доки до порту навідалися японські літаки. Він поплив до південної Африки, віддаль 4,376 миль, — власною вже парою, все ще набираючи води, але цим разом уже помпи могли давати собі з тим раду. Перших кілька тижнів залога жила в страшному бруді, працюючи під чердаками у залляних каютах, роблячи направки, стоячи часто в воді по пахи, а навіть по шию. Як котрий моряк вийшов з тої води, то за ним тягнувся слід олію всюди, куди він ішов. Китайський кухар Фук Лінг працював, як інші, а прецінь до обіду зявлявся в чистенькому одінні, на подив замурзаних офіцирів і моряків.

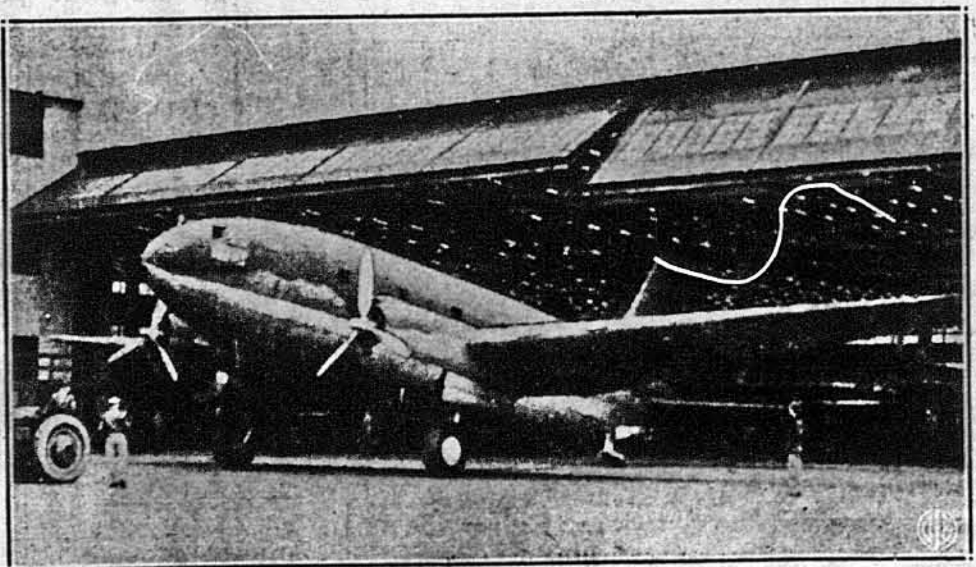
У Південній Африці нарешті корабель віддано до доку, де його зроблено здібним до морської подорожі.

І так „Марблгед" нарешті добився домів, недобиток азійської фльоти. Його офіцири й мужва — змучені й спокійні, але вони певно поводяться, як люди, що знають свою роботу й її зробили. Капітан висказується про них з признанням без ніяких застережень. „Вони сповняли свої обовязки знаменито. Вони поводилися чудово. Вони мусіли доконати великих діл, і вони їх доконали".

Він запевняв, що важко виосібнювати з цілости поодиноких людей для спеціяльних похвал за їх геройські вчинки. Перша згадка належиться передовсім тим, що, доконуючи геройських учинків, склали своє життя й нині спочивають у самотних гробах на Яві. Зпоміж живучих він згадав 15 офіцирів і моряків, що їм на його думку належиться признання геройства.

„Щасливий поворот „Марблгеда", — говорив капітан Робінсон, „є признанням для відваги, видержливости й винаходчивости американського офіцира й моряка та для їх гострого вишколу, що приготовив їх до важких вимогів війни.

„Народ цього краю може бути таким гордим, як я, на відвагу й досягнення залоги „Марблгеду"."

НЕБЕСНИЙ КОРАБЕЛЬ ДЛЯ ВОЯКІВ.—Найбільшим у світі ліновим повітряним кораблем є новий „Кертис Сі-Форти Сикс", що був спеціяльно зроблений для транспорту військ, пільної артилерії й розвідочних авт. На світлині: його пробують коло фабрики в Бофало. Його розпняті крила мають 108 стіп; навантажений важить 50,000 фунтів.

Домашній Фронт

КОНТРОЛЯ ЧИНШІВ ЗА ПОМЕШКАННЯ.

Контроля чиншів є одним з воєнних засобів, що займає важне місце в боротьбі проти інфляції.

Чинш за помешкання є після харчу найважнішим видатком в буджеті пересічної родини. Щорічно американські родини видають пять до шість біліонів долярів на чинші.

Ліон Гендерсон, адміністратор цін, рекомендував недавно встановлення межі для висоти чиншів. Ця акція відноситься до всіх стейтів, за винятком Норт Дакоти і Айдаго.

Розміри чиншової акції можна пізнати з того, що відноситься вона до нюйорської метрополії з населенням до девять міліонів осіб і так само до Кінг Джордж Кавнти, в стейті Вирджінія, що має всього 5,400 осіб населення.

Основні постанови щодо контролі чиншів вияснені в наступних питаннях і відповідях.

1. П. Я живу в одній з оборонно-чиншових смуг, що означені адміністратором Гендерсоном, і мій чинш був підвищений від 1. березня 1942, тобто власне з того дня, відколи Гендерсон рекомендував для моєї околиці введення максимальної межі чиншів. Коли можу надіятись знижки чиншу?

В. Згідно з надзвичайним законом про контролю цін федеральний уряд не може наказати знижку чиншу через 60 днів. На протязі цього реченця чекання знижку чиншу може перевести або сам ваш домовласник, або стейт, або місцева влада.

2. П. Що станеться по 60 днях?

В. Якщо по 60 днях містер Гендерсон знайде, що його рекомендації щодо максимальних чиншів і щодо обмежень виселення льокаторів з помешкань у вашій околиці не переведені в життя, він може кожної хвилини вмішатися і сам урегулювати висоту чиншів. Якщо однаке, його рекомендації вповні переведені, тоді регулювання чинші федеральною владою стає непотрібним.

3. П. Яким способом містер Гендерсон буде встановляти найвищі чинші?

В. Він дасть розпорядження, щоб усі чинші за помешкання були задержані на висоті чиншів певного дня. Цей день буде „днем найвищого чиншу". Загальне правило таке, що чинш в якому небудь домі не може бути вищий, як був чинш в тому самому домі в „день найвищого чиншу".

Спеціяльні приписи будуть контролювати чинші в таких домах, що не були винаймлені в день найвищого чиншу.

4. П. Як означується день найвищого чиншу?

В. Закон вимагає від адміністратора, щоб, вибираючи день найвищого чиншу для певної околиці, він „брав під увагу чинші, що обовязували в день або коло 1-го квітня 1941". Якщо оборонні роботи викликали, або загрожують викликанням інфляційного зросту чиншів у певній околиці, тоді адміністратор має право назначити за день найвищого чиншу кожний день після 1-го квітня 1940, коли ще не було такого підвищення чиншів.

5. П. Мій чинш був підвищений 1-го квітня 1942 з $32 до $40. Припустім, що по 60 днях періоду чекання містер Гендерсон видасть розпорядження, щоб чинші були на висоті дня 1-го березня 1942, чи я дістану зворот різниці вже заплаченої?

В. Ні, ви не дістанете жадного звороту. Одначе, по 60-деннім періоді чекання і після того, як адміністратор цін видасть розпорядок для вашої околиці, ви будете платити тільки $32.

6. П. Але я підписала новий контракт (ліз) на 40 долярів місячно і цей контракт важний ще на 11 місяців. Чи я мушу далі платити по $40?

В. Ні, чи є контракт, чи нема, ви не будете платити більше як $32. Коли містер Гендерсон назначить найвищу межу для чиншів, тоді стає незаконним для домовласника жадати або брати вищий чинш, ніж означене максимум, все одно чи був який контракт, підконтракт, умова, або яке інше зобовязання.

7. П. Якщо домовласникам не вільно підносити чиншів, як тоді домовласник буде покривати свої вищі видатки?

В. Закон постановляє, що адміністратор має „пристосовувати чинші до таких важних чинників, яким він признає загальне значіння, включно з підвишкою або знижкою податків на реальности та інші кошти".

8. П. Що станеться з домовласником, який поробив ширші й коштовні поправки дому після дня найвищого чиншу?

В. Приписи позволяють пристосувати рент до виняткових випадків, якщо не було думки обійти закон.

9. П. Коли адміністратор означить найвищий чинш в певній околиці, яка буде контроля того, як виконує домовласник обовязки супроти льокатора?

В. Містер Гендерсон має право регулювати „всі привилеї, услуги, постачання, обстановку та інші вигоди, що звязані з ужитком чи замешканням" винаймятого помешкання. Справжня контроля чиншу вимагає контролі того, що домовласник дає і що дістає.

10. П. Чи закон про контролю чиншів відноситься також до федеральних мешкальних проектів?

В. Так. До всіх родів помешкань в оборонно-чиншовій смузі, без огляду на те, чи вони є власністю, або стоять під зарядом одиниць, корпорацій чи уряду. Одначе закон про контролю чиншів відноситься тільки до мешкальних.

11. П. Що це таке „оборонно-чиншова смуга"?

В. Адміністратор може означити кожну частину держави „оборонно-чиншовою смугою", якщо, на його думку, „оборонні роботи в цій смузі викликали або загрожують викликати таку звижку чиншів на помешкання, яка не згідна з цілями надзвичайного закону про контролю цін".

12. П. Які роди звижки чиншів „не даються погодити з цілями" того закону?

В. Загально, така звижка, що довела, або може довести до інфляції, невиправданого зиску, спекуляції або надмірного видатку оборонних коштів, або може тяжко відбитись на особах, що мають сталий і обмежений дохід або можуть причинитись до кризу після війни. Обставини того роду є небезпечні для національної господарки і закон старається запобігти їм.

13. П. Яке становище займає комітет справедливих чиншів, коли певна смуга признана „оборонно-чиншовою смугою"?

В. Комітет справедливих чиншів це місцеві організації, які одначе можуть виконати важну ролю, помагаючи місцевим урядовим чинникам, запобігаючи примусовому виселенню мешканців або впливаючи на зменшення та устаління чиншів?

14. П. Чи цей закон передбачає кари?

В. Так. Нарушення урядового розпорядження може бути каране грошевими карами до $5,000, або вязницею до одного року, або обидвома карами.

15. П. Чи є там способи проти такого домовласника, що вимагає і бере вищі чинші, ніж означене максимум?

В. Так. В додатку до кримінальної кари, адміністратор може дістати судовий розпорядок, яким буде заборонено брати зависокий чинш, а після 1-го серпня 1942 адміністратор або мешканець може судово жадати від домовласника $50, або три рази стільки, скільки він забагато взяв чиншу, відповідно до того, котра сума більша.

16. П. Чи закон охороняє винаймаючого перед примусовим виселенням?

В. Так. Закон забороняє виселювати чиншівника або відмовляти йому віднови контракту, тому що він виступив або гадає виступити проти зависокого чиншу на основі приписів про контролю чиншів. При переведенні в життя найвищих чиншів, Бюро Адміністрації Цін має широкі повновласти регулювати спосіб наймання помешкань, включно зо справою відзискання помешкання.

17. П. Яку силу має уряд, щоб контролювати чинші?

В. Адміністратор цін має право оглядати мешкальні приміщення, вимагати, щоб кожний, хто наймає помешкання або пропонує його до винайму, записував чинші і щоб ці записи були доступні для перегляду адміністратором, здавати звіти і подавати інформації під присягою.

18. П. Чи чиншова контроля це щось нове?

В. Ні. В часі попередньої війни деякі стейти встановили були контролю чиншів ріжного роду, але попередня війна не викликала була таких великих перемін місця замешкання, як це вже завважується в цій війні. Англія мала обмежену чиншову контролю в цій державі від часу минулої війни і має гостру контролю від вибуху теперішньої війни.

19. П. Що робить Канада в справі чиншової контролі?

В. Канада означила найвищу межу для всіх мешкальних чиншів в цілій Домінії. Контроля переводиться при помочі означення дня найвищого чиншу, як і в Злучених Державах.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Підготовка віча в справі продажі бондів.

Минулого вівтірка відбулись збори представників ріжних нюйорських організацій, які далі застановлялись над тим, щоб з найбільшим успіхом перевести масове віче в справі продажі воєнних бондів, яке відбудеться наступної неділі в 2 год. попол. в Купер Юніон, Ню Йорк.

Збори переводив голова комітету, асемблимен С. Ярема, а секретарював адв. М. Радик. Приявні розвели ширшу дискусію над бесідниками. Предсідник С. Ярема виразно заначив, що бесідники будуть говорити не від ріжних українських груп, лише загально від українсько-американської громади в Ню Йорку. Якщоб мали говорити на цім вічу представники ріжних українсько-американських груп, то часу не сталоб для чільних американських бесідників. А часу того небагато. Віче разом з промовами і програмами повинно тривати не довше, як півтора години. По промовах наступить властива частина віча, себто продажа бондів. **Це є найголовніша ціль віча і наша громада повинна в цьому напрямку виказатись найкращими успіхами. По успіхах будуть нас судити американські державні чинники, а не по скількости наших бесідників, чи по палких їхніх промовах.**

Вслід за тим треба подбати, щоб Галя Купер Юніон була виповнена по береги. Булоб дуже погано, якщоб та галя не була виповнена. На віче прийдуть дуже знатні американські бесідники. Прибуде представник департаменту фінансів з Вашингтону Мр. Гичкак, прибуде лютенент гавернор нюйорського стейту, Вп. Полеті. Посадник Ню Йорку, Ля Гвардія, заявив, що радо прибув би на це українське віче, але цього дня має патріотичну параду в Центральнім Парку, „Я американець". Проте близькі до посадника особи заявили, що не треба виключати, що посадник Ля Гвардія таки на короткий час може вскочити на наше віче і промовить кілька слів. **Булоб дуже прикрим явищем, якщоб наші нюйорські й з околиць громадяни, занедбали свій патріотичний обовязок і цього дня не явились на вічу.**

Крім того буде ще одна мила несподіванка: на віче прибуде якась важна голівудська зірка, яка особисто буде дому продавати воєнні бонди. Хто ця зірка, покищо не знати. Але це не буде якась мала, тільки одна з найбільших.

П. С. Ярема заявляв, що повинні явитись на вічу навіть ті люди, які вже закупили бонди. Вони матимуть нагоду це на цім вічу подати. Зновуж ті, що захочуть на вічу купити бонди, не мусять нести зо собою готівки. Зрозуміло, що за готівку вони теж зможуть купити бонд. Але цього не конче потрібно. На спеціяльно розданих карточках вони можуть вписати немов чек до свойого чекового конта і звідтам виплатять потрібні гроші. Хтож не має чекового конта, лише має банкову щадничу книжку, то хай запише собі число тої книжки і назвище банку, та опісля на вічу напише припорученя цьому банкові виплатити відповідну суму. В той спосіб куплений бонд прийде до згаданого банку, а цей банк покличе покупця до себе і тоді буде довершена остаточна трансакція.

Громадяни українського походження! Тепер час задемонструвати льояльність до Америки, і доказати ділами, що Ви оцінюєте все, що Америка для Вас зробила. Від того, як ми себе покажемо на цім вічу, може залежати наша добра опінія в очах корінної американської суспільности. Ми нераз давали докази льояльности супроти Америки, але не все ми за те брали кредит. Часто кредит припадав іншим, а нашій суспільности залишались лише від декого колючки та обидливі прозви. Тепер є час ділами доказати наш американський патріотизм і за той патріотизм взяти належний кредит. Тому, не проспім цеї нагоди, щоб опісля сами на себе не нарікали. Всі приходіть на це віче, а також потурбуйтесь і розкажіть всім своїм сусідам. Купер Юніон мусить бути завалене нашими людьми і результат віча мусить бути такий, щоб про нього з подивом говорили інші. Не просніть нагоди!

Учасник зборів.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Нюйорське жіноцтво для Американського Червоного Хреста.

В неділю, 10. травня ц. р., при виповненій салі Стайвесант Гай Скул в Ню Йорку відбувся концерт, влаштований обєднаними біля праці для А. Ч. Х. відділами Союзу Українок та Тов. ім. Лесі Українки. Організаційний комітет підібрав для імпрези незвичайно пригожу дату—День Матери, що вплинуло на характер програми та святочний настрій присутних. Мотив материнства повтарявся у виступі майже кожного з артистів, у продукціях хорів, та давав натхнення промовцям. А мами прибули на концерт так як личить на своє свято: численно і в поважному, торжественному настрою. Переважаюча скількість жіноцтва, присутного на концерті, кидалася у вічі, а на перерві дехто жартобливо підмічував це явище, як типове воєнне, або як доказ добросердечности українських чоловіків, які лишилися дома з дітьми, щоб лиш дати мамам нагоду провести вечір у святочному гурті.

Але сама лиш ця обставина не вплинула була на успіх свята, колиб до нього не долучилися дві інші: гуманітарна ціль А. Ч. Х., що на неї призначений весь дохід, та виступ наших найкращих артистичних сил, які безкористно брали участь у концерті, щедро обдаровуючи слухачів мистецькими зворушеннями через повних три години вечора. Пані: Сокіл, Лепкова, Тураш, Полиняк, панове: Придаткевич, Ординський, Чосник, жіночий та молодечий хор під проводом С. Марусевича створили такої кляси мистецьке обєднання, якого в один вечір ще мабуть не доводилося слухати українській публиці в Ню Йорку.

На окрему згадку заслугує теж — хоч не вміщена в програмі — деклематорка панна Калакука, яка прегарним, драматичним голосом рецитувала на тлі хору „Ой чогож ти почорніло" Т. Шевченка. Виголошування поезій поправною мовою, з чуттям та зрозумінням треба вважати штукою тяжкою для цих, що тут родилися. І тому це, що ми чули на недільнішньому концерті заслугує на повне признання.

Промови, виголошені паннами Абрагамовською, Кмець, Джексон (представниця А. Ч. Х.) та Залевською — були недовгі, продумано, а такого змісту, що не надто складними дорогами промовляє до серця та переконання слухачів. Отже такими, якими повинні бути ідеальні концертові мови! Деколи бесідниці грішили лиш дещо тихом виголошуванням (до представниці А. Ч. Х. включно), а шкода, коли вартісні думки та гарні слова губляться вже по середині салі, не доходячи до цих слухачів, що заповняють останні ряди. Також нашій співаючій публиці належиться цього разу признання, бо саме на цьому концерті мені у перше тут довелося почути наш національний гимн, відспіваний у цілком правильний спосіб.

У памяти присутних запишеться цей концерт як непересічної міри культурна імпреза — у касі А. Ч. Х. як грошева сума, гідна українського жіноцтва міста Ню Йорку. І за це належиться комітетові свята громадянське признання та щира вдяка.

Клявдія Олесницька.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Дербі, Конн. — В дописі „На А. Ч. Хрест", що була поміщена в числі з 5. травня, а підписана гром. В. Калиною, має бути ще такий уступ: „При кінці В. Калина сказав кілька слів про теперішні події й попросив членів товариства і гостей, щоби були такі добрі і зложили дар на Американський Червоний Хрест. Наше товариство завжди давало поміч поневоленому українському народови, а тепер, коли наша прибрана Батьківщина загрожена, маємо стати всі як один і дати їй якнайбільшу поміч. Члени і гості, вислухавши бесідників, зложили $40.20 на А. Ч. Хрест".

ПОЛЬСЬКИЙ НАРІД „ВОЄННИМ БРАНЦЕМ".

ЛОНДОН. — Польський посол Зігельбавм вніс внесок до польської Ради Народової в Лондоні, щоб польський уряд на вигнанні добився від Обєднаних Держав для польського народу признання, що він є воєнним полоненим німців. Добившись такого признання можна буде з цього боку посилати до Польщі, для цивільних людей, харчеві посилки. Польське цивільне населення в теперішню пору зносить великий голод.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

М. С. — Ваш заклик від Українсько-Американської Централі в Ню Йорку прийшов запізно, щоб міг бути поміщеним. Але не це важне в тому випадку, а те, що Ви оголошуєте збори, подаючи день, місце і час, а це належить до платних оголошень. Часопис бореться з недоборами і мусить настанвати, щоб те, що належить до звичайних оголошень, не було подаване у виді дописів.

А. Р. — Концерт у Тавн Гол це музичне, а заразом і фінансове підприємство. Тому повідомлення про участь у такому концерті повинно бути поміщене в платнім оголошенню про концерт, а не в новинці.

УЗБРОЄННЯ НІМЕЦЬКИХ ЦИВІЛІВ В ПОЛЬЩІ.

СТОКГОЛЬМ. — Німецькі власти зарядили, що всі цивільні німці, від 16 до 65 року життя, перебуваючи в Польщі, повинні носити при собі зброю. Причиною цього зарядження, як подають німецькі кола, є це, що в Польщі панують часті саботажі і терористичні виступи, з якими ці цивілі повинні боротись. — Назагал, в німецьких газетах присвячують тепер багато місця випадкам терору і саботажу, які трапляються по всіх підбитих німцями краях.

НОВІ ПОДАТКОВІ ВИМОГИ.

ВАШИНГТОН. — Буджетовий Комітет при пробнім голосованню рішив обнизити податкові полекші до $1,200 для жонатих, а до $500 для людей вільного стану. Теперішнє обниження виносить $1,500, згл. $700.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зоря, від. 69., відбудуться в суботу, 16. травня, в 8. годині вечір. в церковній гали, 28 Іст 7. вул. Просимо всіх прийти на збори і відобрати чеки дивіденди з У. Н. Союзу. — Михайло Лнктей, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Збори Тов. Дарахівщина, від. 275., відбудуться в неділю, 17. травня, в годині 7. ввечір, в гали церковній при Сусекс Стр. Взиваємо всіх членів, щоб прийшли точно на час, щоб уряд не чекав на членів годину або дві. Найвижчий час приходити на збори і заплатити свої залеглі вкладки, котрі члени довгують по дватри місяці, або й більше. Щоб члени не приносили своїх вкладок до урядників, як попередно, бо на то відбуваються збори. Подаємо до відома всім членам, що нам секретар рек., Володимир Юрків, зрезигнував, а на його місце вибрано Михайла Курилу. Чеки на дівіденду для членів уже маємо. Просимо прийти на збори і їх забрати. Хто ще з членів не купив бондів, або купив, прошу виказатися на зборах. — Маріян Обуховський, фін. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239., відбудуться в суботу, 16. травня, точно в год. 8. ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 6. ввечір. Тому, що є багато важних справ до вирішення, приявність усіх членів обовязкова. — Уряд.

ОЛИФАНТ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86., відбудуться в неділю, 17. травня, зараз по Сл. Божій, де звичайно. Всі члени обовязані прийти на збори і забрати свої чеки на дивіденду. — Секретар.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 342., відбудуться в неділю, 17. травня, в годині 2. пополудні, в гали церковній. Просимо всіх членів прийти на ці збори і заплатити свою належитість. Котрі члени іще не отримали чеків дивіделнди, отримають на цих зборах. Напоминаємо довгуючих членів, щоб сповнили свою належитість. Будемо принимати нових членів і дітей до У. Н. Союзу без вступного і лікарської оплати. Користайте з нагоди. — І. Савчак, предс.; К. Миньо, кас.; І. Маркович, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170., відбудуться в неділю, 17. травня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Обовязком кожного члена є прийти на ці збори й заплатити свої вкладки та забрати свої чеки на дивіденду. Просимо членів, щоб привели своїх знайомих і вписали їх у члени У. Н. Союзу. Союз тепер має дуже добрі й корисні грамоти для дітей з низькими вкладками. Просимо повідомити відділового секретаря, котрий зайде до вашого дому і дасть вам більше вияснень. — Т. Наконечний, секр., 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76., подає до відома своїм членам, що піврічні збори будуть у неділю, 17. травня, зараз по Сл. Божій, в церковній гали при Мортон ул. Просимо всіх прийти на ці збори і забрати чеки дивіденди. Буде спровоздання уряду за пів року. Довгуючих членів просимо прийти та вирівнати залеглі вкладки. — Адв. Кузьма, предс.; Ст. Стойко, кас.; В. Салабун, фін. секр.; М. Сороколіт, рек. секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Збори Бр. св. Димитрія, від. 288., відбудуться в неділю, 17. травня, в годині 2. пополудні. Просимо членів прийти на ці збори і забрати свої чеки на дивіденду. — За уряд: Юрій Заґвоцький, предс.; Дмитро Мушастий, кас.; Андрій Данилюк, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 97., повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 17. травня в гали церковній, 47 Говп Евеню, в 2. годині. Просимо прийти на збори, бо будемо роздавати чеки на дивіденду. Довгуючі члени щоб вирівнали свій довг, або будуть суспендовані. — В. Сметана, предс.; В. Бродський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Музична Студія Проф. Г. Тучапського.

З участи в Українській Республиканській Капелі, що виступала під проводом проф. О. Кошиця по столицях світу, як теж і в Америці, знаємо про проф. Григорія Тучапського як знаменитого артиста-співака, а теж і музичного педагога. Його студія находиться тепер у Ню Йорку: 101 W. 78th Street.

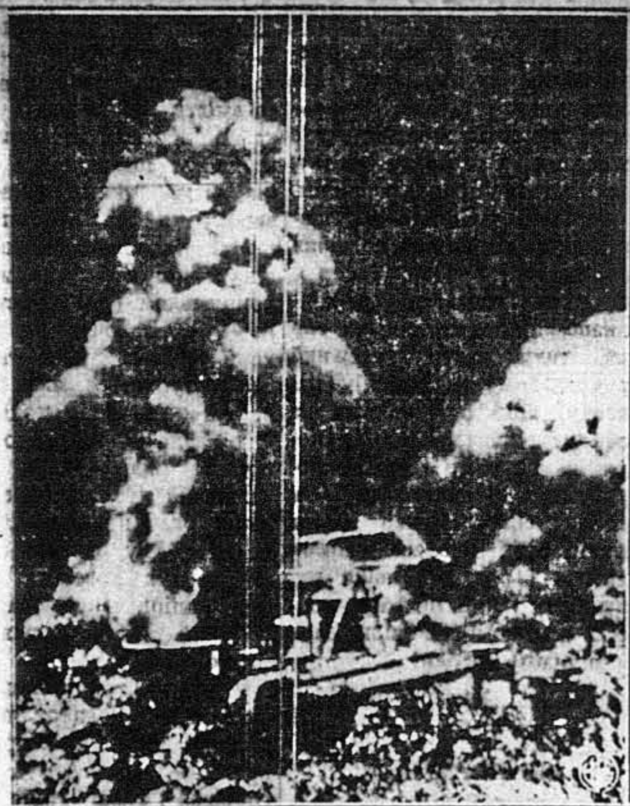
Проф. Тучапський це бувший оперовий співак, що набрав музичної освіти в Імператорській Консерваторії в Петрограді, а потім в Італії. Як артист-співак проф. Тучапський співав у ріжних оперових театрах таких міст як Київ, Одеса, Харків, Петроград, Москва та інші. По закінченню оперової карієри присвятив себе музичній педагогічній діяльности. Між іншим був він професором співу в Музичнім Інституті ім. М. Лисенка в Києві. Має теж багато прихильників і учнів і тут в Америці, зокрема в Ню Йорку.

To Our Readers:

On May 1, 1942 the Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J., took over from the Ukrainian Press and Book Company the publication of the "Svoboda" and its English-language section "The Ukrainian Weekly".

In the interest of war-time conservation the "Svoboda" is no longer published on Mondays; otherwise it appears as previously scheduled except Sundays and holidays.

MANAGEMENT

СПАЛЮЮТЬ ЗЕМЛЮ. — Стовпи диму піднімаються вгору зо запалених нафтових теренів в Єнангиунгу перед приходом японців до Бурми. Терени й нафтові фабрики запалено згідно зо засадою полишати ворогові лише спалену землю.

Сіль у сільничці дасться вдержати сухою і вільною від грудочок, якщо вложимо до неї кусник бибули.

Крокодилі й алігатори є найбільшими живучими гадами.

ТАРЗАН, ч. 565. Шалена дівчина.

Рачкуючи поміж диких розбишак немов яка лісова звірина Зеля шукала Тарзана і Тома. Це було її першою цілю.

По певнім часі вона їх знайшла. Серед інших ґалерних невільників, вони в поті чола, з великою напругою виконували свою роботу.

Дівчина попала в лють. Вона нагло дістала сильного, непереможного бажання освободити Тома і Тарзана.

Лють на розбишак була в Зелі така велика, що вона не бачила тої великої небезпеки, що випливала з її постанови.